

Emlékesztetőül

Berkes Boglárka

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar

Szobrászművész szak, ötödik évfolyam

Témavezető: Palatinus Dóra DLA

Emlékeztetőül című munkám a nagyszülőknél, rokonoknál töltött idő emlékét hordozza magában. A munka egy stokedli, amibe belefartam egy csipketerítő lenyomatát.

Számomra a rokonoknál, nagyszülőknél töltött idő jelképei azok a bútorok vagy bútordarabok, amiket az ebben a tematikában alkotott munkáimhoz használok. Ennek az az oka, hogy az eredeti, autentikus környezetet, ami körülvesz minket egy rokonlátogatásnál, ezek a bútorok képzik. A stokedli is egy ilyen bútor, megfosztva a hétköznapi funkciójától más jelentést kap. A faragás a nagyszülőknél sokhelyen látott, mindenre ráterített horgolt csipketerítőt idézi.

Anyag és mű

A munka előzményei korábbi alkotásokhoz kötődnek. Az emlékek tárgyi alkotásban való megjelenítésével először a képzésem hatodik szemeszterében kezdtem el foglalkozni. A legelső ezzel foglalkozó szobromban önmagam hiányát ábrázoltam, egy támaszkodó pozícióból kiindulva faragtam ki a könyököm helyét a sziklából. Csak én illek bele pontosan, az én lenyomatomat, emlékemet őrzi meg.

Itt indult el az alapgondolat, bár ezzel az elképzeléssel még az ember természetben hagyott nyomát szerettem volna kifejezni. A következő előzmény ugyanezen szemeszter végén született, ott egy farönkbe faragtam bele az általam képzett negatív formát, a kezem és lábam egy részét. Mindkettő munkánál fontos volt, hogy a felülete a fának és a sziklának is érintetlen maradjon. Fontosnak tartom a kontrasztot, ami a megmunkált, mesterséges felület és az érintetlen, nyers anyag között keletkezik.

Hetedik szemeszterem alatt készítettem el az „Otthon” című munkámat. Ez egy étkezőasztal egynegyed része, ami statikai megoldásai miatt lebegő hatást kelt. Ebben az estében egy családi emléket, a rokonlátogatások alkalmával szinte kötelező jellegűvé vált kávézást örökítettem meg. A jelenet nagymamám konyháját idézi meg. A konyhaasztal negyed szelete, a konyhapadló egy darabjával együtt, a csészék, terítő, gyümölcsök, a tulajdon kezem lenyomatának nyomát faragtam bele az asztallap síkjába.

A pályázatra beadott munkám a 8. szemeszter alatt készült el. A tárgy egy stokedlibe faragott csipketerítő, amit nagymamáink lakásaiban majdnem minden tárgyon felfedezhettünk. Ennek a centrikus mintájú, horgolt terítőnek a negatív formáját faragtam a direkt erre a célra választott,

autentikus szék ülőfelületébe, lefuttatva annak oldalán, hogy a terítő lelógását jobban visszaadja. Ezzel ábrázolva a tárgy hiányát, és előhívva annak az emlékét, ahogy ez a tárgy anno ezen a széken megjelent. A munka az „Emlékeztetőül” címet kapta, amivel a gyökereinktől való eltávolodásra utal.

A munkához kezdetben agyaglenyomatot vettem a kiválasztott csipketerítőről, majd ezt kézzel átmásoltam a szék ülőlapjára. Ezután dremellel vittem át a mintát a székbe, ügyelve, hogy az érintetlen felületeken megmaradjon az eredeti festék. A lepattogzott festék helyére pedig olajfestékkel visszafestettem az eredeti színeket. Egy ilyen bútort sokszor átfestenek, így ezen is megtalálható három különböző festékréteg: egy fehér, egy zöld és legvégül a sárga. Erre ügyelnem kellett a festés helyreállításakor, hisz úgy hiteles, ha mindegyik szín jelen van tekintettel a kopottságára.

A Munka utólag kiegészült egy szőnyeggel, melyben csak a szék lábainak lenyomata látható.

Előzmények

A faluból városba vándorlás jelensége fogott meg elsősorban. Ezt én magam is tapasztalom, a rokonság kis faluban él, a családom egy város környéki faluban lakik, míg én városba költöztem. Így érzékelem a kettő közti különbségeket, párhuzamokat. A vidéken élők elsősorban a jobb megélhetés és életminőség érdekében a városba, vagy annak tájékára költöznek, így a vidéki bútorok és díszek mint például a faliszőttek egy városias, akár panellakás közegében kellett hogy tovább éljenek. Idővel teljesen kiveszik, nemzedékek múlva már nem marad nyoma ezeknek az anno hagyományos és karakteres dolgoknak.

A városba költözve ezt én is megtapasztaltam, hiszen a családom nagy része egy kis faluból eredeztethető, ahol nagyanyám falán még ott a faliszőttes, a hímzett falitextilek a konyhában, vödörben a kútvíz, ahogy a csipketerítő is még autentikus környezetében. Én ezt szerettem volna ide visszahelyezni, a városi közegbe, és emlékeztetni a nézőt/nézőket arra, hogy honnan indult. Ezeknek a tárgyaknak a jelentésének és létezésének az elvesztésére utal a lenyomat. Az, hogy csak a negatívja jelenik meg a tárgynak, megadja az illúzióját, ahogy a székre volt terítve. Mint mikor valami eszméletlenül porosat felemelünk valahonnan, és ott marad egy tiszta felület a körvonalával, ami jelzi, de csak sejtelmesen, hogy ott volt valami nemrég.

Hasonló témával foglalkozó művészek

Elsősorban Selva Aparicio-ról beszélnek, munkássága közel áll hozzám. Több munkájában is használ lenyomatokat, többek között emlékekkel, nyomhagyással is foglalkozik. A pályamunkámhoz legközelebb álló műve a „childhood memories”. Egy szőnyeget, mintájával együtt belefaragott egy halszálkás padlófelületbe. Ez a munka a gyermekkori traumáját dolgozza fel, halhatatlanná teszi azzal, hogy közvetlenül a padlóba faragja. Míg a szőnyegek általában a padló elfedését szolgálják, ez a szőnyeg a felfedést, és a mozdíthatatlansága a trauma örök érvényűségét hordozza magában.

A „Colliding birds” című munkája az üvegekbe csapódott madarakra hívja fel a figyelmet. Itt is negatív teret használ, öntött fém téglákba helyezi az elhullott madarakat, a számukra a téglában kialakított, sziluett szerű üregbe. Nyomhagyással foglalkozó egyik műve a „gentle transactions”, rézlapokkal vett lenyomatot donorok füleiről. A bőrükön lévő olajok nyomot hagytak ezeken a lapokon, így majdnem hogy teljesen realisztikus, nagyon részletes lenyomatok keletkeztek. „Entre Nosotros” – közöttünk című munkája szintén donorok lenyomataiból készült. Ez egy kültérbe helyezett installáció, egy plafon nélküli tér. Belső falai és padlózata 6x6 inch méretű, macskaköszörű beton kockákból van kirakva. Ezeknek a kockáknak a felülete több mint 100 különböző donor bőrlenymatát tartalmazza. A szoba arra invitálja a nézőt, hogy megérintse ezeket, így kapcsolatba kerülve az elhunyt emberek egy darabjával. Szintén hasonló, nyomhagyással foglalkozó munkája az „at rest”. Ennek elkészítéséhez Nieuwpoortban és Belgiumban élő embereket kézlennyomatát használta fel. Ezek kis öntött bronz kockák, hasonlóan mint a „Entre Nosotros”-nál, de ez jóval kisebb, egy szárnyasoltárt idéző beállításban került elhelyezésre, benne egy paddal, ami a címadásban szereplő pihenésre lehetőséget ad.

Egy másik, tárgyak emlékeivel foglalkozó művész Bouke de Vries. Kerámiákkal foglalkozik, a tökéletesség kérdését veti fel. Egy kerámia egyetlen mozdulattal értéktelenné tehető, meg sem éri restaurálni. „memory vessel” című munkái törött vázák egykori alakját idézi. A szétört kerámia darabjait egy üvegedénybe helyezi, ami a méretarányos, pontos mása az eltört váza alakjának. Így a darabokban lévő edényt ismét egészsként érzékelhetjük.

A művészek munkáiban mind közös az emlékekkel való foglalkozás, különböző eszközökkel, eltérő nézőpontokból. Különlegesek, minden ilyen alkotás egyedi, ahogy a művészek emlékekhez való hozzáállása is.